

Rovviltkonferansen på Hamar 29. – 30. okt. 2012 – Referat.

Synes det er passende å ta med dette bildet som en start på et resyme om rovviltkonferansen i Hamar 2012. Jeg kom dagen før konferansen, og tok meg en tur i høydedragene nord for Hamar-Elverumsveien, mot Nordhø. På denne setra var det tatt sau av ulv, med jevne mellomrom.

Statssekretær **Henriette Westrin** holdt et foredrag om status og utfordringer i norsk rovviltpolitikk, etter at **Reidar Åsgård** fra ulvesoneutvalget hadde gitt en evaluering av forvaltningssonen for ulv, en evaluering med så sterk slagside i retning bønder, jegere at undertegnede selvfølgelig ikke klarte å la være å spørre om sammensetningen av utvalget. Svaret ble sendt videre til Westrin, som behendig lot være å svare.

Mer om ulvesoneutvalget : http://www.naturutvikling.no/links/Ulvesoneutvalget-_overlevering_av_rapport_til_MD15okt_2012.pdf

Hun snakket om oppfølging av rovviltforliket fra i fjor. Hun var også opptatt av definisjoner. Bl.a brukte hun eksemplet:

Mange leser loven som om det feks står at:

"...det skal ikke være rovdyr i beiteområder...", mens den korrekte forståelsen er "...det skal ikke være rovdyr, som utgjør et skadepotensiale, i beiteområder". Hun refererte til naturmangfoldloven : "der særskilte samfunnsmessige konsekvenser tilsier det ". Altså, min tolkning av det er at det skal buktes i begge ender, uansett. Det taler ikke spesielt til fordel for noen av de fire store. Triste greier. På snakk om livskraftig bestand gjentok hun at dette vil komme frem etter møte m/Sverige. Man skal øke kompetansene i rovviltnebdene.

Nedslående innlegg av Westrin. Når det gjelder ulv, sa hun at endelig bestand skal taes stilling til når avtale med Sverige er ferdig(2013). Og dette ligger forankret i forliket. Når det gjelder rein er erstatningsordning snart på plass. Husdyr : Hund inkluderes i nødverge. Bjørn: Rovviltuttak fra 10 individer nasjonalt.

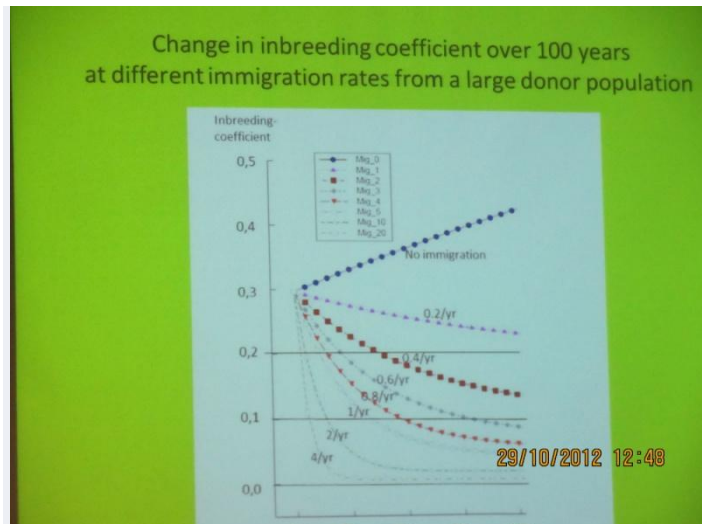
Som oppfølging nevnte hun helikopterjakt og hi-uttak. Stortinget vil vedta nye endringer innen 5 år.

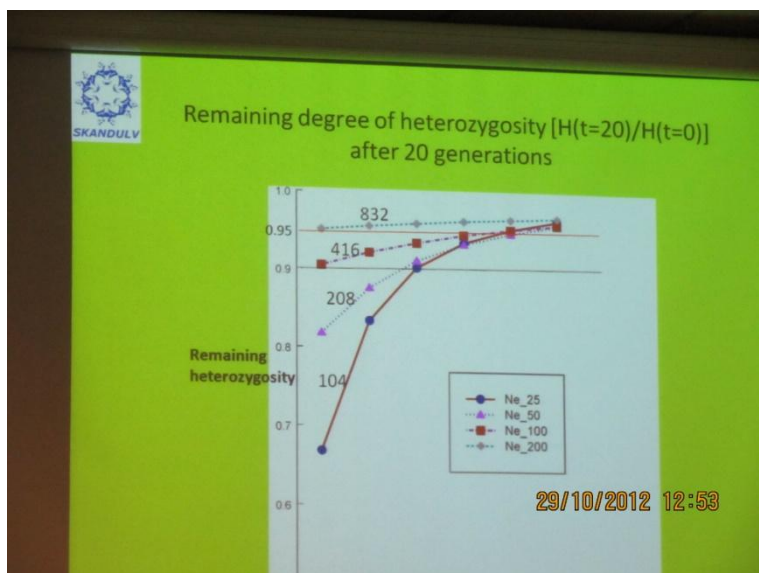
Olof Liberg hadde et svært interessant foredrag om de sårbarhetsanalysene som han hadde vært med på som skulle lede fram til et råd til politikerne om størrelsen på den svenske ulvebestanden. Den 2 juni 2012 leverte SKANDULV en demografisk sårbarhetsanalys (PVA) for den skandinaviske ulvebestanden til Naturvårdsverket (tilsv. DirNat i Norge). Det var krevende å få samkjørt denne levedyktighetsanalysen med det genetiske slik at man kom fram til realistiske minste livskraftige populasjoner (MVP).

Påminte salen at det aldri har eksistert en "særegen ulverase" i Skandinavia. Nevnte også påstanden om at det var hybrider i en del ulver pga fargen, men at backcrossing alltid har eksistert og for den del finnes det heller ingen "hybrider", da de tilhører samme genetiske utvalg, familie og like godt kan produsere uten at dette er "unormalt". Han sa også litt om hvordan bestanden gikk kraftig ned for ca. 100 år siden, nemlig: økt jakttrykk, bedre våpen, gift, og det faktum at elgbestanden også redusertes.

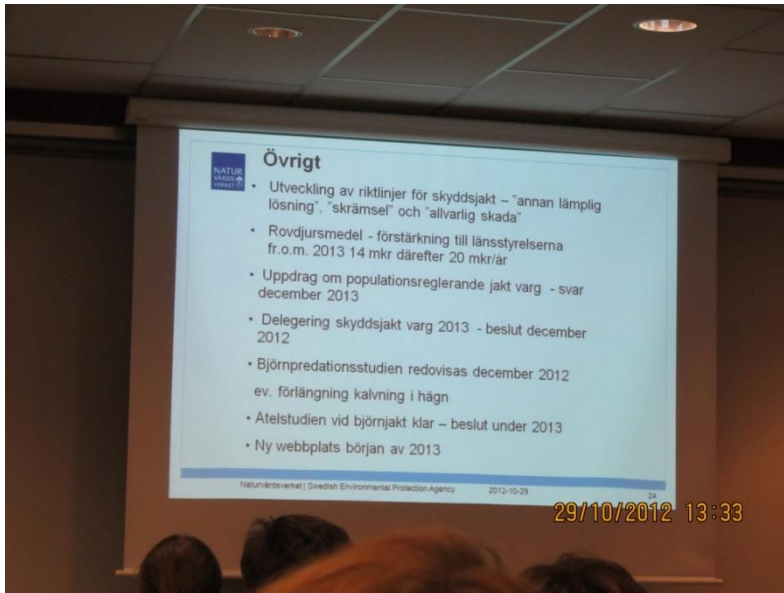
Interessant å få bekreftet at genetisk "friske" ulver hadde en betydelig større reproduktiv suksess (25%) enn vanlig innavlet ulv (10%). På samme måte økte antallet friske fortere (44%) enn innavlete (20%)

Innavlskoeffisienten forteller i hvor stor grad avkommet er innavlet. Jo høyere k jo mer innavlet. Avkom etter far/datter, mor/sønn eller bror/søster gir en k på $25\% = 0,25$. Figuren viser at hvis det ikke blir immigrasjon overhodet, vil k øke som den blå linjen. Derimot kommer det inn 1 genetisk viktig dyr pr år, forsvinner innavlen (ned mot 0,05)

Det er en fordel med størst grad av heterozygositet, dvs at genmaterialet er mest mulig "ulikt" hos mor og far (allelene er mest mulig ulike på hvert gen) for å hindre innavl. Det som ofte aldri nevnes er at dette fører på samme tid til at de gode egenskapene ikke blir forsterket, men her snakker vi om å unngå innavl. Figuren til Olof L. viser hvor mye av heterozygositeten som er gjenværende hvis bestanden er henholdsvis 832, 416 osv UTEN innvandring. Han mener også at man må opp i 832 ulver for å bevare 95% heterozygositet UTEN innvandring. Derimot med 4 immigranter pr ulvegenerasjon (= 5 år), kan dette oppnås med bare 104 ulver. Det er her politikerne i Sverige nylig gikk i baret ved å antyde 180 individer. Det de dessverre samtidig gjør er å beskrive en ideell framtid hvor nye gener kommer inn på samlebånd rutinemessig. Alle vet at dette ikke lar seg gjøre. Olof Liberg innrømmer glatt at han ikke er genetiker, men økolog. Den fremste genetiker på området i Sverige, Linda Laikre, er fullstendig uenig. Hun mener det må flere tusen individer til istedet for 832. Her ligger noe av årsaken til at de ikke kunne bli enige, forskerne.

Ruona Burman fra Naturvårdsverket (tilsv. DirNat i Norge) har det avgjørende ordet før utredningen presenteres for politikerne. nevnte. Hun gikk gjennom noen aktuelle punkter på programmet inneværende og kommende år.

Ilpo Kojola er den fremste på sitt område i Finland, en beskjeden og sympatisk kar. Han fortalte litt om finske erfaringer og nordisk samarbeid. På kvelden fortalte han rundt bordet at han ikke var så begeistret for utsetning av ulv, slik Bologov drev på med langs den finsk-russiske grensen. Jeg måtte spørre om det ikke ble dårlig trykk vestover mot Sverige med en Finsk/Russisk samlet bestand som ikke er større enn den Skandinaviske. Dermed blir det vanskelig å få til den nødvendige genetisk fornyelse ved bare innvandring. Ergo dessverre utsetting av valper i Sverige, bl.a. i Falunområdet. En annen interessant sak er at Ilpo K også har flyttet jerv med suksess fra reinbeiteområdene i Nord- Finland nærmere Bottenvika. Noe vi kanskje kunne tenke oss i Norge som alternativer til kuler og krutt.

Kojola fortalte at det er lav toleranse i Finland for ulv. Noen av årsakene er tap av hund, konkurranse elgjeger-ulv, og en gammel historie som sitter fast i det finske menneskesinnet. Historien forteller at rundt 1880-81 ble det over et begrenset område drept 22 barn av ulv. Tapstall til ulven er ca 56-60 sau pr år. Et kontroversielt forslag til skogeiere nå er at de selv skal kompensere for ødelagt skog !! Han redegjorde også for "Green-belt" for bjørn langs den finsk-russiske grensen, et område hvor bjørnen får være i fredag.

SPECIES season	POPULATION ESTIMATE	MAX NUMBER OF LICENCES (% OF POP. EST)	HUNTING & SPECIAL PERMITS	OTHER
BEAR Aug.20- Oct.30	1 600-1 800	130 (8%)	BOTH, 95% through hunting	198 shot in during season 2011
LYNX Dec. 1- Feb.28	2 300-2 400	440 (18%)	HUNTING	In harvest scenar is assumed to be sustainable
WOLF No season	180-200 (guesstimate for Aug. 2012)	Unlimited in reindeer area, 10 elsewhere	SPECIAL PERMITS ONLY	SURVEILLANCE MONITORING by because of POA
WOLVERINE No season	150-170	NO	NO	NO PERMITS SIN

29/10/2012 14:42

Bestandstall fra Finland

Økoturisme med store rovdyr v/ **Marcus Eldh**, Wild Sweden - prisbelønnet økoturismebedrift med internasjonale kunder og renommé.

Noen tall og fakta ble presentert:

Prisene på de ulike prospektene (safari og lignende) er alt fra under 1000 svenske for Beversafari til 4250 SEK for ulvesporing, mens de fleste ligger mellom 2000 og 3000 SEK.

Målgruppen er europeiske par uten unger.

Målgruppe: 40% Sverige 50% Europa - UK - France - Netherlands 10% Overseas

Sjanser: 80% ulvehyl 10% synsobs

Omsetning: 2 millioner 2012

Tjener direkte det lokale næringslivet og skaper forutsetninger for lokalbefolkningen.

John Linell er på talerstolen med det han kan best, et humoristisk innslag om hvorfor alle andre land er i stand til å mestre rovdyra sine med mindre forutsetninger enn Norge. Kunne kanskje hatt nytte av et fonetisk kurs på uttale, men for de som forstod hans engorsk var dette fornøylig. Vel det var noen rovdymotstandere da....

Ole-Gunnar Støen, Skandinaviske Bjørneprosjektet, holdt et foredrag som skulle kaste lys over bjørnens predasjon på rein i kalvingslandet. Prosjektet bygger på radiomerking av både rein og bjørn i to svenske samebyer; Udtja sameby og Gällivare skogssameby. Hittil har bare Udtja hatt bjørner med sendere. Bjørnene ble utrustet med GPS-sendere som gir posisjonsignaler en gang i halvtimen. Tusen reinsdyr fikk såkalte proximitysendere som kommuniserer med bjørnesenderen når bjørn og rein er nær hverandre. Reinsens ID-nummer lagres i bjørnsenderen, som gir posisjonsbeskjed en gang per minutt i løpet av tiden den er innen 100 meter fra en reinsender og en time etterpå. Forskerne får da beskjed via SMS og kan gå inn og titte på et kart hvor bjørnen befinner seg. Når bjørnen forlater området går forskarna ut i felt for å spore de såkalte minuttsporløypene til fots med hjelp av GPS. De leter da etter spor og kadaver for å kunne beregne bjørnens predasjonstakt på reinsdyra.

Mer vil jeg ikke si om denne saken foreløpig, da jeg stiller spørsmål både ved premissene, konklusjonene og ikke minst det midt i mellom. De endelige resultatene får vente til et senere tidspunkt.

Laila Hoff fra Hattfjelldal i Nordland holdt et godt innlegg om bruk av vokterhund. Alle de fire store finns i nærheten av hennes gård. De har eksperimentert med vokterhund siden tidelig 1990-tallet. Ulike raser, ulike gemytt og svært varierende resultat. De har opplevd revet sau, bitt sau og drept sau. Hoff bruker pr idag Pyrenéer som er stor hvit og trygg. Den er preget sammen med lam, sau fra seks ukers alder. Tap av lam og tap på innmark er stort sett borte. En ulempe er at hunden kan komme i konflikt med andre bruker-grupper i naturen da den jager alt.

Morten Kjørstad, NINA hadde noen ord om samordning mellom metoder for overvåkning av gaupe, jerv Norge/Sverige. Data: -flere dyr sammen, -døde gaupeunger,-foto/film,-avstandskriterier,-kvalitetssikring og håndtering av data(skall være etterprøvbart). Sverige og Norge har i denne forbindelse årlige treff.

Anti Poaching Unit Sweden, oppdage og forebygge illegal avlaving av store rovdyr.
Patrick Lundin og Günther Lenhardt.

APU Anti Poaching Unit Sweden beskriver seg på følgende måte: de ble startet år 2007 av en gruppe politifolk for å stoppe den illegale jakten på ulv, men har idag utviklet seg til å gjelde alle ville dyr. De forebygger illegal jakt ved å oppdage feller, forgiftninger, miljø-ødeleggelse og illegal jakt og forsøker å lage nettverk av observante mennesker. APU forsøker å se, observere, dokumentere og samhandle med alle på en positiv måte. De hevder å stå for et rettferdig og langsiktig holdbart natursyn hvor man lever i harmoni med mennesker, dyr og miljø. APU's forbilde finns i Afrika hvor man har organisert seg for å beskytte de utrydningstruete dyrene mot illegal jakt.

Beitebruksprosjektet i Oppland – oppsummering fra 3 år ved Marie Stavenes, prosjektleder

Prosjektets agenda

- Elektronisk overvåkning
- Planverk for beitenæringen
- Gjerdeprosesser
- Beiteressurskartlegging
- Organisering av beitelag

RADIOBJELLER

- Bjelle (220 g) på nakken, satellitt/mobilnett/dataserver/sms-pc
- 2010: 400 stk, 2011: 1200 stk
- 2012: 2000 stk – 133 besetninger – 57 beitelag – 22 kommuner

- Oppland Sau og Geit har opprettet Oppland Radiobjøllelag

- 200,- per bjelle – gjennomsnitt 15 bjeller/besetning

- Fordeler:

- Økt gjenfinning av kadaver

- Finner syke dyr raskere

- Oversikt over beitemønster

- Varsel om rovdyr

- Mer effektivt tilsyn

- Lettere og mer kvalitativt sanking

- «Hadde man bare hatt bjøller på alle så...»

Mer finnes her:

http://www.naturutvikling.no/links/Beitebruksprosjekt_Oppland_30102012.pdf

John Odden Scandlynx Effekten av gaupe og jerv på reindriften

Rein er viktigste byttedyr for rovdyra i nord

Til dels høye drapstakter på rein fra gaupe, og gaupa tar betydelig mer rein enn jerven

Det er et stort avvik mellom rapportert tap og beregnede rovvilttap (basert på kjente bestandsstørrelser og drapstakter) i enkelte områder i nord

Forskningen gjennomført av Tveraa m.fl. peker på at tap som en følge av ressursbegrensning på grunn av høye reintall og ugunstige klimatiske forhold har større innvirkning på tapene i Troms og Finnmark.

Sluttord:

Vi opplevde en svært givende konferanse med gode foredrag. Tror nok at hvis jeg, helt hypotetisk, skulle holdt et foredrag, ville jeg vært svært interessert å få et tidlig tidspunkt første dag. Det er ikke like lett å henge med så godt på slutten av en stor konferanse. Et lite drawback med litt dårlig lyd for de som satt bakerst.

Spesielt synes jeg Olof Libergs foredrag om arbeidet med å finne fram til en minste levedyktighetsbestand (MVP) var svært interessant, særlig med tanke på at det vil være grunnlag for hvor mange ulv Sverige skal ha i framtiden. Det er et vanskelig regnestykke, fordi en skal ta hensyn både til demografi og genetik. Samtidig skal jo innavlskoeffisienten senkes til et anstendig og dyrevelferdsmessig akseptabelt nivå. Og hvordan svenskene skal få dette til å gå i hop skal bli interessant og se.

Miljøvernminister Lena EK har jo ertet på seg en stor del av vernebevegelsen ved å gå ut med 180 dyr som er ment å være et rent hypotetisk testtall. Linda Laikre er genetiker og ut fra hennes synsvinkel er det ikke mulig å klare dette oppdraget, uten å gå for et firesifret tall ulver. Faktum est at snakker om flere tusen dyr. All erfaring tilsier at skal man klare å holde stammen genetisk frisk med lave bestandstall, vil dette innebære minst 1 genetisk viktig ulv i året, og da snakker vi om en bestand som er på minst 800 dyr. Dette lar seg umulig gjennomføre uten ved hjelp av utsetting av valper, ifølge Laikre.

Sosialt var konferansen veldig stimulerende og hyggelig med trivelige deltakere, som her representert ved Gro Kvithyll og Jon Bakke. Likeså var de tre forskerne i bakgrunnen Liberg, Kojola og Wabakken svært så imøtekommende og vennlige. Dette bildet er tatt ved middagen.

Etterpå fikk vi nyttig informasjon i en avslappet atmosfære i baren, over en øl eller drink. Hadde først en opplysende samtale med en fra Fylkesmannen i Troms og jeg fikk gitt klar beskjed om at vi problemer med å akseptere utryddelsespolitikken i region 8. Etter noen ord med Wabakken ble jeg invitert bort til bordet hvor han, Kojola og Liberg satt. Diskusjonen omkring situasjonen til ulv i Sverige og Finland var interessant. Wabakken var på linje med Kojola når det gjaldt utsetting av ulv. De var i prinsippet imot dette og foretrakk naturlig innvandring. Kojola mislikte tydelig at Bologov på egenhånd hadde satt ut ulv, som han mente fort ble skutt bort av tjuvjegere fordi de var alt for naive og nærgående. Finnene hadde bl.a. avslått en forespørsel fra Sverige om valper for utsetning pga denne motviljen, Jeg påpekte at den samlede Finsk/Karelske bestanden ikke var større enn den svenske, og dermed ikke kunne utøve tilstrekkelig utvandringspress mot Sverige. Noe som sammen med at de som prøvde, hadde liten sjanse til å lykkes gjennom korridoren i reinbeitedistriktene i Nord-Sverige. Dermed ville den naturlige tilførselen av genetisk verdifullt materiale bli alt for liten. Konklusjonen ga seg selv sa jeg, at dette førte til at svenskene var nødt til å supplere med dyreparkulver med opphav i den finsk/russiske bestand. Særlig hvis de skulle få til en snarlig løsning i forhold til EU. Dette sa de seg enig i selv om de ikke likte det.

I det hele tatt synes jeg at deltakelse på sånne konferanser er så viktige for å presentere vernebevegelsen og få kontakter, at deltakelse bør være obligatorisk.

Thorolf.

Lenker:

http://www.naturutvikling.no/links/Ulvesoneutvalget_-_overlevering_av_rapport_til_MD15okt_2012.pdf v/ Reidar Åsgård, leder utvalget

http://www.naturutvikling.no/links/Varg_sarbarhetsanalys_29102012.pdf v/ Olof Liberg, SKANDULV

http://www.naturutvikling.no/links/Svensk_rovdjursforvaltning__29_oktober2012.pdf v/ Ruona Burman, Naturvårdsverket

http://www.naturutvikling.no/links/Large_carnivores_in_Finland_Kojola_Hamar.pdf v/ Ilpo Kojola, Finnish Game and Fisheries Research Institute

http://www.naturutvikling.no/links/Presentation_WildSweden_Hamar_2012.pdf v/ Marcus Eldh, Wild Sweden - prisbelønnet økoturismebedrift med internasjonale kunder og renommé! Se også gjerne hans hjemmeside, www.wildsweden.com .

http://www.naturutvikling.no/links/Reinpredasjonsprosjektet_Hamar20121029.pdf v/ Ole Gunnar Støen, Skandinaviske Bjørneprosjektet, UMB

http://www.naturutvikling.no/links/Brukavokterhund_Hattfjelldal_30102012.pdf v/ Laila Hoff, Hattfjelldal

http://www.naturutvikling.no/links/Beitebruksprosjekt_Oppland_30102012.pdf v/ Marie Stavnes, prosjektleder

http://www.naturutvikling.no/links/Rovdata_samordning_overnaking_Hamar_30102012.pdf v/ Morten Kjørstad, Rovdata

http://www.naturutvikling.no/links/FKT_bondeorg_30102012.pdf v/ Øyvind Løken, Norsk Sau og Geit

http://www.naturutvikling.no/links/Forskning_gaupeogjerv_inord_30102012.pdf v/ John Odden, Scandlynx

Anti-Poaching Unit holdt foredrag om hvordan oppdage og forebygge illegal avlivning på store rovdyr med utgangspunkt i Sverige. Mer informasjon om dem kan du finne på deres web, <http://www.antipoachingunit.org/>

Solfrid Lorentzen

Thorolf Lie.